

Prof. dr hab. Zbigniew Naworski

Treść programowa przedmiotu: Historia administracji.

Studia stacjonarne i niestacjonarne.

I. Zagadnienia ogólne

Chronologiczny i terytorialny zakres przedmiotu.

Podstawowe cechy administracji (zasady: terytorializmu i resortowości, centralizacji i decentralizacji, koncentracji i dekoncentracji, hierarchicznego podporządkowania, kolegialności i jednoosobowego kierownictwa, biurokratyzmu; granice działalności administracyjnej).

Charakterystyka ewolucji form państwa XVIII – XX w. (absolutyzm renesansowy, klasyczny, świątły absolutyzm; prawne podstawy funkcjonowania państw epoki kapitalizmu, konstytucjonalizm i jego charakterystyka; władza wykonawcza; głowa państwa; monarchia i jej odmiany, republika i jej odmiany; organy administracji centralnej; stosunek między władzą wykonawczą a ustawodawczą; administracja terytorialna i samorząd; ewolucja państwa i jej przebieg; kryzys państwa liberalnego; państwo dobrobytu, autorytaryzm, faszyzm, komunizm; charakterystyka współczesnych podstawowych form systemu rządów demokratycznych).

II. Administracja europejska XVIII – XX w.

1. Administracja wieku Oświecenia..

Systemy biurokratyczne państw europejskich (Anglia, Francja, Prusy, Austria, Rosja)
I ich cechy charakterystyczne.

2. Klasyczna administracja XIX w.

Organizacja i tryb działania administracji centralnej (Anglia, Francja, Prusy, Austria, Rosja).

Organizacja i tryb działania państwowej administracji terytorialnej.

Samorząd terytorialny – koncepcje, geneza i organizacja (Anglia, Francja, Prusy, Austria, Rosja).

3. Administracja w XX w.

Przeobrażenia administracji centralnej, terytorialnej i samorządowej.

III. Administracja na ziemiach polskich.

1. Kształtowanie się nowoczesnej administracji w czasach stanisławowskich 1764 – 1795

Reformy zarządu Rzeczypospolitej w latach 1764 – 1775.

Reformy administracji na Sejmie Czteroletnim.

Administracja w konstytucjach grodzieńskich 1793 r.

2. Administracja w czasie zaborów.

Ustrój ziem polskich w latach 1795 – 1807.

Księstwo Warszawskie – administracja centralna, terytorialna, samorząd, sądownictwo administracyjne.

Królestwo Polskie – administracja w okresie konstytucyjnym, międzypowstaniowym i po powstaniu styczniowym.

Władze i administracja Wolnego Miasta Krakowa 1815 – 1846.

Galicja w okresie przedautonomicznym i po 1861 r.: władze rządowe i krajowe, Zabór pruski 1807 – 1915; Wielkie Księstwo Poznańskie i jego status; administracja terytorialna; samorząd.

3. Ziemie polskie w latach I wojny światowej.

Organizacja władz okupacyjnych na terenie Królestwa Polskiego.

Dzielnicowe organy władzy państwowej na ziemiach polskich w latach 1916 – 1918.

4. Administracja w czasach II Rzeczypospolitej.

Aparat administracyjny w pierwszych latach niepodległości; początki unifikacji.

Konstytucyjne regulacje administracji – 1919, 1921, 1926, 1935 r.

Administracja centralna i jej ewolucja.

Administracja terytorialna – ogólna i specjalna przed i po unifikacji.

Samorząd terytorialny przed i po unifikacji.

Autonomia Górnego Śląska..

5. Administracja na ziemiach polskich w latach II wojny światowej.

Administracja pod okupacją radziecką.

Administracja pod okupacją niemiecką.

Rząd Rzeczypospolitej na emigracji.

Administracja Polskiego Państwa Podziemnego.

Alternatywne wobec Polskiego Państwa Podziemnego struktury władzy (prawica i komuniści).

6. Administracje w Polsce w pierwszych latach powojennych.

Administracja centralna i terytorialna oraz samorząd w latach 1944 – 1947.

Zasady funkcjonowania administracji w Małej Konstytucji 1947 r. – teoria i praktyka.

Ustrój administracyjny w Konstytucji PRL z 1952 r.

7. Administracja państwa realnego socjalizmu 1952 – 1989.

Ewolucja ustroju państwa w latach 1952 – 1972.

Reformy z lat 1972 – 1975.

Literatura.

1. W. Witkowski, *Historia administracji w Polsce 1764 – 1989*, Warszawa 2007
2. J. Malec, D. Malec, *Historia administracji i myśli administracyjnej*, Kraków 2000 i wyd.nast.
3. Janicka D., *Ustrój administracji w nowożytnej Europie*, Toruń 2002
4. Maciejewski T., *Historia administracji*, Warszawa 1002
5. Ajnenkiel A., *Administracja w Polsce. Zarys historyczny*, Warszawa 1975

Wykaz pytań egzaminacyjnych z Historii administracji

I. Zagadnienia ogólne, administracja europejska

1. Pojęcie i cechy nowożytnej biurokracji.
2. Cechy charakterystyczne XIX-wiecznej administracji.
3. Zasada terytorializmu i resortowości w administracji.
4. Zasada centralizacji i decentralizacji w administracji.
5. Zasada koncentracji i dekoncentracji w administracji.
6. Zasada hierarchicznego podporządkowania w administracji.
7. Zasada kolegialności i jednoosobowego kierownictwa w administracji.
8. Granice działalności administracyjnej.
9. Charakterystyka monarchii absolutnej.
10. Cechy charakterystyczne światłego absolutyzmu.
11. Monarchia konstytucyjna i jej rodzaje.
12. Konstytucyjna monarchia ograniczona a monarchia parlamentarna – różnice i podobieństwa.
13. Republika i jej rodzaje.
14. Republika prezydencka a parlamentarna – różnice i podobieństwa.
15. System rządów autorytarnych – charakterystyka.
16. System rządów parlamentarno-gabinetowych – charakterystyka.
17. Charakterystyka państw totalitarnych (faszyzm i komunizm).
18. Administracja centralna i terytorialna przełomu XVIII i XIX w. na przykładzie Francji, Rosji, Austrii i Prus.
19. Geneza i istota samorządu terytorialnego i jego pierwsze instytucje na przykładzie Anglii, Francji i Prus.
20. Reformy administracji centralnej i lokalnej w XIX w. na przykładzie Prus, Rosji i Austrii.
21. Typy sądownictwa administracyjnego w Europie w XIX wieku na przykładzie Francji, Prus i Austrii

II. Historia administracji na ziemiach polskich.

1. Komisje rządowe w czasach stanisławowskich.

2. Rada Nieustająca.
3. Reformy administracji na Sejmie Czteroletnim
4. Administracja centralna w Konstytucji 3 Maja.
5. Straż Praw w Konstytucji 3 Maja.
6. Administracja centralna w Księstwie Warszawskim.
7. Pozycja i kompetencje monarchy w Księstwie Warszawskim.
8. Rada Stanu i ministrowie w Księstwie Warszawskim.
9. Administracja terytorialna i samorząd w Księstwie Warszawskim.
10. Administracja centralna i lokalna w Królestwie Polskim doby konstytucyjnej.
11. Pozycja i kompetencje monarchy w Królestwie Polskim w latach 1815 – 1914.
12. Rada Stanu i Rada Administracyjne w Królestwie Polskim doby konstytucyjnej.
13. Ewolucja podziału administracyjnego Królestwa Polskiego w latach 1815 – 1914.
14. Władze centralne Wolnego Miasta Krakowa.
15. Administracja i samorząd w zaborze pruskim w XIX wieku.
16. Status Wielkiego Księstwa Poznańskiego w monarchii pruskiej w XIX wieku.
17. Administracja w zaborze rosyjskim w okresie międzypowstaniowym i po powstaniu styczniowym.
18. Władze autonomiczne i rządowe w Galicji w II poł. XIX wieku.
19. Dzielnicowe organy władzy państwowej na ziemiach polskich w latach 1916 – 1919.
20. Administracja centralna w II Rzeczypospolitej.
21. Klasyfikacja i rodzaje administracji terytorialnej w II Rzeczypospolitej.
22. Rządowa administracja zespolona w II Rzeczypospolitej.
23. Rządowa administracja niezespolona w II Rzeczypospolitej.
24. Administracja samorządowa w II Rzeczypospolitej.
25. Administracja ziem polskich pod okupacją w latach II wojny światowej.
26. Polskie Państwo Podziemne.
27. Cywilne organy Polskiego Państwa Podziemnego.
28. Pion wojskowy Polskiego Państwa Podziemnego.
29. Komunistyczne organy władzy i administracji w latach II wojny światowej.
30. Administracja centralna w latach 1944 – 1947.
31. Administracja centralna w latach 1947 – 1952.
32. Administracja terenowa i samorząd w latach 1944 – 1950.
33. Administracja terenowa w latach 1950 – 1972.
34. Reformy administracyjne w latach 1972 – 1975.